

štvo ustanovi lastno tiskarno. Čutili so pa vsi, da bo treba še premagati velike težave in ovire. Kako in kje dobiti potreben denar in pa v tiskarski obrti izkušeno in zanesljivo vodstvo? Isti občni zbor je izvolil tudi nov odbor; predsednik je bil zopet dr. Križanič, odvetnik dr. Glančnik je bil podpredsednik, Ivan Skuhala tajnik, ki pa se ni brigal za društvo, ker se je pripravljaj na odhod na župnijo Ljutomer, zato so zapiski v tej važni dobi zelo pomanjkljivi in površni. Ugotovljeno le je, da je tiskarna od vdove Leonove septembra 1885 bila že kupljena, ker je odbor Tiskovnega društva 30. septembra določil Fr. Ogradija kot svojega zastopnika v ravnateljstvu tiskarne. Takrat namreč Tiskovno društvo ni samo kupilo tiskarne, ampak kupila se je z deleži, ki so jih vložili razni društveniki in organizacije, in ti so bili solastniki tiskarne. Tiskovno društvo je prevzelo le en delež po 1000 gld., dva deleža z isto svoto mariborska posojilnica, duhovsko podporno društvo tri deleže, dr. J. Mlakar en delež po 1000 gld., drugi pa manjše svote po 200 in 100 gld.

Ko je bila tiskarna kupljena, ji je bilo treba spremeniti ime. Dotedanje ime »Leonova tiskarna« ni bilo več umestno. Ime »Tiskarna sv. Cirila« najdemo zabeleženo šele v poročilu občnega zbora, ki se je vršil 28. julija l. 1891, ko je dr. Mlakar poročal, da tiskarna »stoji na trdnih nogah«. Ime »Tiskarna sv. Cirila« so torej člani konzorcija uvedli kmalu po nakupu. V društvenem zapisniku iz let 1886 in 1887, pa 1889 in 1890 sploh ni nič zapisano, ker l. 1888 so mesto J. Skuhale izvolili za tajnika dr. Avgušтина Kukoviča, ki je pa kmalu nato zbolel in umrl 19. aprila 1889. Leta 1888 je Tiskovno društvo sprejelo v založbo tudi nemški list »Südsteirische Post«, ki je izprva izhajal s prebitkom, pozneje pa je postal za društvo hudo breme in mu je požrl velike svote, predsedniku Kri-

žaniču pa je povzročal enake in še večje sitnosti kakor »Gospodarja«.

Po nakupu tiskarne je prvi hip nekoliko oživelo zanimanje za društvo, potem pa je zaspalo, še odborniki se niso brigali zanj. Predsednik je bil zopet ves odbor. Dr. Križanič je opazil, da tudi tiskarni ni v korist, če ima toliko gospodarjev, kolikor akcijonarjev, zato je na občnem zboru leta 1891 predlagal, naj si novi društveni odbor izposodi toliko denarja, da bo mogel pokupiti vse deleže in bo tako Tiskovno društvo postalo edini lastnik in gospodar tiskarne. Temu se je pa uprl dr. Mlakar in predlagal, naj ostane pri starem, dokler društvo ne dobi na razpolago več denarnih sredstev. Občni zbor je sprejel Mlakarjev predlog, ob enem je izvolil nov odbor, a dr. Križanič ni hotel več sprejeti predsedništva. Odbor se je pa kmalu prepričal, da »po stari poti« ne gre več ter je že v seji 14. dec. 1891 — v nasprotju s sklepom občnega zbora — sklenil, ponuditi izplačilo glavnih deležev in prevzeti tiskarno v svojo last. Gospodje delničarji so le ovirali ureditev in razvoj tiskarne, ki je bila, kakor se je izrazil dr. Pajek, »od zunaj in znotraj umazana«. Posojilnici so izplačali celo svoto, podpornemu društvu in dr. Mlakarju so izdali dolžno pismo, ostale deleže je Tiskovno društvo prevzelo kot posojilo, plačevalo letne obresti in jih polagoma odplačevalo. Konzorcij delničarjev se je razdružil in Cirilova tiskarna se je z novim letom 1892 nepogojno prepisala na ime Katoliškega tiskovnega društva.

Dr. Križanič je še v tej periodi ostal v odboru, a leta 1893 se ni dal več voliti v odbor, pač pa je postal odbornik in podpredsednik zopet l. 1895 ter je ostal predsednik do l. 1901, ko ga je občni zbor 15. julija volil v odbor, a predsedništva ni hotel več sprejeti, kakor bi slutil, da bo 14 dni pozneje — mrtev.

Po l. 1895 se je tiskarsko podjetje naglo razvijalo. V tehničnem oziru je bil storjen važen korak, ko se je l. 1898 nabavil prvi motor za pogon strojev. Nekateri starejši odborniki, med njimi zlasti dr. Mlakar, so se upirali tej »nepotrebnosti novotariji«, češ, toliko let so možje gnali tiskalni stroj (kakor kako ročno mlatilnico), zakaj ne bi še naprej! Dr. Križanič je imel smisel za moderno tehniko, kmalu se je pokazalo, da nabava motorja ni bila »nepotrebna novotarija«, ker v kratkih letih se je moral prvotni bencinski motor s tremi konjskimi silami umakniti večjemu, in ta še večjemu do sedanjega električnega pogona.

Predsednik je imel v teh periodah zopet veliko sitnost zaradi tiskovnih pravnih »Gospodarja« z orehovskim g. Bračkom in radi dolgov, ki so se kopičili od leta do leta pri »Südsteirische Post«, na plačilo pa nihče ni mislil. Še za Križaničevega predsedovanja se je l. 1901 ustanovil list »Naš dom« kot 14dnevna priloga »Slov. Gospodarju«, pa se je lahko tudi posebej naročal po 1 K na leto. Nekateri odborniki so imeli pomisleke zoper nov list, da bo odtegnil naročnike »Slov. gospodarju«. A zgodilo se je ravno nasprotno: »Naš dom« je privabil »Slov. gospodarju« obilo novih naročnikov, obenem pa zaprl pot razširjanju ptujkega »Štaierca«.

kočljiva poverjena mu dela z vso natančnostjo. Pred leti si je bil postavil v Mariboru hišo z vrtnom z denarjem, ki si ga je prištedil kot zalo marljiv in varčen stavec. S pokojnim je zgubila Tiskarna sv. Cirila enega najboljših stavecev.

Joško Bendé.

Jože Bendé se je rodil v Studencih pri Mariboru l. 1897. Uslužben je v Tiskarni sv. Cirila kot ročni stavec, metér vseh listov in stereotiper 18 let. Veliko se je pretrudil in potočil marsikatero potno kapljo, da bi dal listom Cirilove tiskarne lepo in prikupljivo zunanjo obliko. Upamo, da bo obhajal v podjetju marsikateri jubilej.

so več v skladu z urejenim položajem in kričijo v javnost, da šepa osobje trgovine par let za drugimi trgovci.

Dobri Jerovšek je odpravil g. poverjenika z izgovorom, da je voditeljica trgovine ključ od izložbe nekam založila in sploh je največja nevarnost za dragoceno šipo, če bi veliko in težko okno, na katerem je prilepljen plakat, odprli.

Ker ni ničesar opravil g. Karl pri ravnatelju, se je začel usajati nad piscem teh vrst v uredništvu in ga obkladati s starokopitnostjo. Poslušal sem pokorno očitke in pripomnil ob koncu pridige, kaj dobim, če bi se zadeva z odstranitvijo plakata uredila takoj:

»No, no . . . hm«, je godrnjal stari in nadaljeval: »Če Jerovšek ni poslušnil mene kot poverjenika in prijatelja, pa bo Vas, mladič!«

V Cirilovi tiskarni sta bila tedaj dva telefona. Enega smo imeli v uredniški sobi, drugi je bil v podolgastem prostoru pri trgovini.

Nisem zahteval od g. poverjenika nagrade v golažu in pivu, mirno sem sedel k telefonu v na-

šem uredništvu in poklical številko v trgovini. Javila se je prva prodajalka. Uživel sem se takoj v položaj tedajnega policijskega komisarja, posnel njegov zadrezasti glas in prosil na telefon g. ravnatelja.

V dobri minuti se je odkašljeval g. Jerovšek v govorilnik in prosil, kaj da želi g. komisar.

Kar najbolj resno sem mu zabičal, da sem že prejel par ovadb glede onega plakata v izložbi. Taki stari nalepki samo dražijo občinstvo in škodujejo ugledu nove države. Zagrozil sem z globo več sto kron, če plakat takoj ne zgine iz okna.

Po teh besedah sem odzvonil. Pogovor je bil končan in vem, da je napravil na g. ravnatelja najglobokejši utis.

G. poverjenik me je gledal začudeno, zmajeval z glavo in bil na glas prepričan, da me je g. Jerovšek spoznal in bo koj v uredništvu.

Ravnatelja ni bilo od nikoder. Čakala sva pol ure in sem spremil g. poverjenika po stopnicah na ulico.

Ne bo mi zginil nikoli iz spomina začuden obraz g. dr. Verstovškega. Očital je na cesti, pre-

vseh krajev od Zidanega mosta do Bražic. Mnogo pa jih je prišlo z velikimi ovenčanimi kmetijskimi vozovi in še več s kolesi. Po sprejemu se je od kolodvora razvil proti podružnici Sv. Roka tik pred mestom, kjer se je vršil tabor, mogočen spreved z godbo na čelu. Slavnost se je pričela ob 10. uri. Ker cerkev ne bi mogla sprejeti tolike množice, je bila tudi pridiga in sv. maša na velikem zborovalnem prostoru pred cerkvijo. Fantom namenjeno pridigo je imel g. ravnatelj mariborskega bogoslovja in stolni dekan kanonik dr. Franc Cukala. Po pridigi je opravil g. stolni dekan

ob asistenci sevniškega g. kaplana in salezijskega duhovnika iz Radnje sveto daritev, med katero je pel brežiški cerkveni zbor. Kmalu po 11. uri se je pričelo fantovsko zborovanje. Zborovanje je otvoril in vodil domačin dipl. iur. g. Zupančič France, ki je podelil besedo podpredsedniku šk. odbora FKA g. Mirku Geratiču iz Maribora. Nato so sledili pozdravi fantovskih zastopnikov iz posameznih župnij, vmes pa je igrala godba. Drugi govornik je bil akademik g. Zebot Ciril iz Maribora.

Vas hočemo zvesto posnemati, dobro vedoč, da je bila pot, ki ste jo Vi hodili, edino prava.

Gornji grad. Dne 28. avgusta je za vedno zatisnil svoje trudne oči naš priljubljeni mežnar in cerkovnik Janez Trepel. Krog 60 let je zvesto upravljal službo mežnarja, dokler ga niso zapustile moči. Prav rad se je povspel v naš visok zvonik ter prav lepo potrkaval. Bil je mož-značaj, goreč kristjan, zaveden Slovenec, da se tudi ni ustrašil vsakega vetra. Bil je tudi odbornik pri kmečki posojilnici, prejšnja leta tudi pri Prosvetnem društvu, kjer je vneto deloval. Pogreb rajnega je bil dne 30. avgusta. Ob odprtem grobu se je od rajnega poslovil g. župnik Šlander. Pevci pa so mu zapeli par žalostink v slovo. Dragi oče, počivaj v miru na rodni zemlji slovenski, po kateri si hodil celih 82 let.

Tomaška vas pri Slovenjgradcu. Mrla je v starosti 58 let posestnica Antonija Kac v Tomaški vasi pri Slovenjgradcu. Pokojnica je bila verna katoliška ženi in je tudi vse svoje otroke vzgajala v katoliškem duhu. Uživala je spoštovanje in ugled med vsemi znanci in sorodniki, kar je pričal zlasti veličasten pogreb in množica vencev in šopkov, ki so jih poklonili pokojnici vsi oni, ki so jo cenili in ljubili. Izrekamo toplo sožalje vsem njenim otrokom, zlasti še najstarejši hčerki, ki je kot šolska sestra prepozno došla iz daljne Dalmacije, da bi še zadnjikrat videla blag obraz ljubljene matere in prejela njen zadnji blagoslov. Ko je dospela v rodno vas, je že krila gomila zadnje ostanke predrage matere. Njo in vse žalujejo naj Bog potolaži, pokojnici pa blag spomin!

Velika Nedelja. Smrt chromelega. Od Vel. Nedelje nam pišejo: Dne 4. septembra je preminul na Lunovcu pri Veliki Nedelji kočar Andrej Grašič v 64. letu njegove starosti. Pokojni je že pred 15 leti chromele tako da je ta čeli čas moral v postelji biti; niti jesti ni mogel sam. Tudi premikati se ga je moralo. Ves ta čas je opravljala, posel samaritanke z vso potrpežljivostjo njegova dobra ženka ter njen najbližnji sosed Majcen in njegova hčerka Nežika.

Rogatec. Kruta smrt nam je pobrala izbornega moža v osebi Jakoba Prah, po domače

Odprta noč in dan so groba vrata.

Sv. Martin pri Slovenjgradcu. Nemila smrt si vedno išče med nami novih žrtev. Pred tremi meseci si je utrgala rožo žen. pridno gospodinja in dobro mater Franciško Pečolar. Pa komaj smo nekoliko pozabili, že so nam zvonovi naznanili, da je v Gospodu zaspal tudi oče umrle, vzoren gospodar in dober krščanski oče Franc Marzel. »Bog pač ljubi Marzelovo družino«, je bilo mnenje vseh faranov. Pred dvema letoma jim je odpoklicel mamico, pred enim mesecem hčerko in sedaj še očeta. Težki udarci! — Umrle je dalje vzoren fant Avgust Kalinšek, star šele 22 let. Zjutraj je vstal še zdrav, le nekoliko je tožil, da ga boli glava. Nihče ni pričakoval kaj hudega. Pa okoli 12. ure je že postal žrtev smrti. — Zopet se je razširila žalostna vest, da je v pokojni zaspala gospa Antonija Kac. Dolga in zavrtna bolezen jetika jo je spravila k počitku. Bila je dobra krščanska mati in žena. Dokaz za to vidimo v njenih otrocih. Vse je vzgojila v lepem krščanskem duhu. Ena tudi služi Bogu v tistem samostanskem zidovju.

Ravne pri Soštanjju. Ali je res? Ali je mogoče? Teh vprašanj polna je pred nedavnim po vsej okolici odjeknila prežalostna vest, da so nas tako nenadoma in tako tragično zapustili ljubljani naš Hojnikarjev oče

g. Hriberšek Janez. Marljiv kot čebelica so razen v molitvi in službi božji le še v delu našli svoje razvedrilo in tako tudi sredi dela vsled padca z drevesa žrtvovali življenje. Pobožni kot svetnik so bili ne le svoji rodbini, katero so s svojo ogrevajočo ljubeznijo vzgajali le Bogu in poštenju, ampak vsej svoji okolici lesketajoč vzgled moža-značaja, kakor jih vzgaja le krščanstvo. Dober kot angel so bili do vsakega človeka. S smehljajočim obrazom in s prijazno in dobrohotno besedo so delili pomoč domačinu, pa tudi brezposelnemu tujcu. Kaj čuda, če jim je ljudstvo tako zaupalo, da jih je volilo v vse odbore tukajšnjih organizacij. Bili so Janez Hriberšek predsednik moškega odbora Katoliške akcije, bili so dolgoletni član načelstva Gospodarske zadruge, član nadzorstva tukajšnje Hranilnice in posojilnice. Bili so vsa leta sem jako agilen član odbora Prosvetnega društva. Resnična večina ljudske volje jih je pred dvema letoma izvolila tudi kot zastopnika svojih pravic v občinski zastop. In povsod so bili Hojnikarjev oče mož na svojem mestu, vester in požrtvovalen, da jih bodo vsi ti odbori občutno pogrešali. Počivajte sladko, dragi oče Hriberšek, večni Bog Vam poplačaj vse Vaše plemenito delo! Mi pa, ki smo Vas radi imeli,

nem metežu ali iz kakega drugega vzroka pot do doma. Da ne bi blodil predolgo okrog in morda onemogel, je bilo sredi gozda zatočišče s streho, prenočiščem in jestvinami. Postojanke za skrajno silo so uslužbencem v parku nekaj svetega in se jih poslužujejo le tedaj, če ni nobenega drugega izhoda.

Si pač lahko predstavimo začudenje, katero se je oprijelo lovcev pri slučajnem pohodu mimo gozdnega oporišča. Vrata razbita, po izbi vse v nepopisnem neredu in o konzervah v pločevinastih posodah ne sluha in ne duha!

Tale zadnji obisk neznanca je bil več nego jasno svarilo: Prijatelja, zginita iz tega okoliša, sicer bosta ob tilnik in življenje!

Še bolj nego Gruberja sta presunila zagonetna obiska in opustošenja Lavisona. Oba smrt napovedujoča dogodka sta ga nekako zakrknila, da je postal redkobeseden, izostajal po cele dneve z doma in se vračal ves zdelan, utrujen in naravnost onemogel. Na prijateljeva vprašanja sploh ni dal odgovorov in je kazal resne znake, da ne bo z njegovo pametjo čisto v redu,

Nekega večera se je vrnil domov z debelo knjigo pod pazduho. Razgrnil jo je pred tovarišem. V njej so bile naslikane ter popisane vse mogoče živali na svetu. Pokazal je s prstom na sliko in na popis kocaste zveri in ta se je glasil: »Volferin ali ameriški požeruh (v latinščini: gulo luscus). Volferin ali požeruh je ena najbolj nevarnih roparic, ki prebiva po zelo skritih skalnatih votlinah Severne Amerike in je tudi človeku zelo nevarna. Le redki so lovci, ki so kedaj videli volferina. Žival je manjša od medveda, navadno dolga 1 m (brez 15—20 cm dolgega, debelega in košatega repa), a mnogo mnogo opasnejša nego medved. Medvedi in volkovi mu bežijo s pota. Indijanci se rajši spustijo v borbo z medvedko, ki ima mladiče pri sebi, nego pa z volferinom. Dasiravno spada ameriški požeruh k družini podlasic, zgleda po svoji nerodni postavi, z dolgo dlako, z majhnimi očmi ter ušesi, s težkimi tacami s 15timi z dolgimi kremplji oboroženimi prsti, zelo podoben medvedu.

(Dalje sledi.)

Širite „Slov. gospodarja“!

veliko redkost. L. 1833 so uničile razne naravne neugode zadnja zatočišča orjaških ptičev pingvinov. Danes je jajce, ki je bilo izmaknjeno iz muzeja, vredno 5000 dolarjev. Zbiralcu, ki je nekega opoldne zginil z jajcem v aktovki, ni šlo za svoto 5000 dolarjev, ampak samo za to, da bi gledal jajčjo redkost v svoji lastni domači zbirki. Tatu še danes niso izsledili.

Na Angleškem

je zelo mnogo prodajal, kjer pride na 44 prebivalcev ena trgovina.

Vsako sekundo

pridobijo v Združenih ameriških državah 20 sodov surovega olja.